

A lakás

Évek óta várt erre a pillanatra. Annyira mohón akarta, amennyire csak az elérhetetlen dolgok utáni vágyakozás őrzítő reménytelensége engedte, az a tudathasadásos állapot, amely egyszerre hat csábítóan és gonoszul kijózanítóan, hiszen gyakran járt ebben az utcában, beléphetett az ápolt előkertbe, végigmehetett a műkövel szegélyezett úton, megszagolhatta a kővázákba ültetett virágokat, felsétálhatott a fényesre sikált lépcsőn, melyről még a faleveleket vagy a havat is gondosan lesöpörték, megnyomhatta a csengő porcelán gombját, és akkor végre bejutott a hosszú, télen-nyáron szűrt fényű folyosóra, ami az előszobához vezetett. Itt, az előtérben kényszerűen várakozott egy ideig, rettentően utálta és megalázónak tartotta a felesleges időhúzást, hiszen jól ismerték, szívesen látott vendég volt a villában, de Herman, az inas, aki a ház körüli teendőket is ellátta, minden alkalommal ragaszkodott ehhez a színjátékhoz, először gondosan megfigyelt és felakasztotta a kislány vállköpenyét vagy télikabátját, aztán nesztelen lépteivel végigsuhant a hosszú, sakktábla-szerűen fehér és fekete padlókövekkel kirakott folyosón, és benyitott a télikertbe. Délutánonként, amikor a kislány megjelent, a nagyságos asszony rendszerint a trópusi növényei között pihent, kézimunkázott, olvasott, rádiót hallgatott, vagy ha nagyon fáradtnak érezte magát, a nádfonatos székében szunyókált. A lánya ilyenkor a szobájában maradt, leckét írt, rajzolgatott, és dívákról készült képeket ollózott ki az összegyűjtött újságokból. A kislány, amint az előtérben álldogált, mindezt úgy látta maga előtt, mint egy filmet, pedig moziban mindössze egyszer volt, akkor is titokban, effajta mulatságra nem adtak pénzt a szülei, örültek, ha akadt aznapra tüzelő, ebéd és vacsora, a reggelijük már régóta egy csupor felvizezett malátakávéból állt, a helyzet fokozatosan romlott, mióta bevezették az élelmiszerjegyeket. Herman hangja tompán, de érthetően hallatszott az ajtón át, megérkezett a kisasszony barátja, mondta akkor, amikor Lenkét uzsonnára hívták, itt van a lány a csomaggal, jelentette akkor, ha ruhát szállított a család valamelyik tagjának. Régebben apja járt ide, de őt természetesen nem a kert felőli oldalon engedték be, hanem a hátsó kapunál, a cselédbejárón. Nagyon büszke volt, hogy a tehetős ügyvédek, katonatisztek és pénzemberek által lakott környékre sikerült bejutnia, egyik kuncsaft hozza a másikat, mondogatta, becsüld meg magad te is, Lenke, ne legyél elbizakodott, soha nem szabad megsértődni, ha a másik lépcsőhöz küldenek, hát akkor ott mész fel, és punktum. Apja nyilván észrevette, hogy a kislány fintorokat vág, és magában talán megjegyzéseket is tesz, ha a megrendelők valamelyike a szolgálókkal egy sorba helyezi. Lenke tudta, hogy apja többet érdemelne, mint amennyivel a lelkiismeretes munkáját megfizetik, s bár a férfi szívósan küzdött azért, hogy az elismert szabók sorába emelkedjen, soha nem sikerült annyit félretenni, amennyi egy önálló műhely nyitásához szükséges. A felesége besegített a varrásba, ketten görnyedtek a szövetek fölött reggeltől éjszakáig, s amikor már valamivel jobban élhettek volna, akkor jött a válság, örülhettek, hogy nem kerültek utcára a szoba-konyhás lakás-

ból. Lenke már iskolába járt, mire odáig jutottak, hogy egy nagyobb udvari lakást béreljenek a háziúrtól, a konyhából nyíló világos szobába telepítették a műhelyt, és a sarokban, tarka függöny mögött állt a kislány ágya, mellette egy folyton billegő, fehérre mázolt paddal, ennyi volt a gyerek birodalma, a házaspár féltett kincse, a részletre vásárolt Singer varrógép mögött. Három éve aztán, karácsony tájékán, annyi munka halmozódott fel, hogy a kislányra bízta a szállítás egy részét. Anyja eleinte tiltakozott, de apja a rikkancsokra és a házban lakó harisnyakötő inasra hivatkozott, mások gyerekei is dolgoznak, ez van, örüljünk inkább, hogy sok a megrendelés. Mivel csak biztonságos helyekre akarták küldeni, elsőként a villanegyedbe szállított. Lili kisasszony egyenruháját kellett méretre igazítani, amit a polgáriban hordott, a szép magyaros, sujtásos fehér burettblúzt, s rövidebbre venni a kötény pántjait. Anyja kimosta és kikeményítette a fehér köténykét, Lenkére próbálta, úgy gyönyörködött benne. Lenke később csodálkozott ezen, még nem ismerte Lilit, de már felpróbálta a ruháját. Látásból ismerte a polgárista lányokat, irigyelte a hosszúkás, karima nélküli, oldalt zsinórrátéttel díszített sapkájukat, sötétkék kabátjukat, s még a hófehér pamutharisnyát is, holott az mindenki lábát előnytelenül vastagította. A szomszéd gyerekekkel sokszor álltak a közeli téren, és bámulták a polgáristák templomba tartó menetét. A sort rendszerint egy korán megöszült tanár vezette, akinek egyszer Lenke apja vitte el a beszűkített zsinóros mentéjét az iskolába, a pedellus harsányan üdvözölte, szebb jövőt, s az apa kelleetlenül válaszolt, adjon isten. Akkor, tavasszal, amikor a miniszterelnök föbe lőtte magát, egy ideig bizonytalanságban volt mindenki, hova vezet majd a bonyodalom, vajon ki lesz az utód a bársonyszékben, és a hivatalosok, a piaci árusok, a környékbeli boltosok visszatértek a megszokott köszönéshez, de nyárra minden rendeződött, és egyre többen üdvözölték egymást a szép jövő kívánásával. Lenkét nem érdekelte a jövő, az foglalkoztatta, ami most van, és azokat az embereket kedvelte, akik a pillanatnak élnek. Figyelte a parkban az öreg csösz, milyen élvezettel tömköd dohányt a pipájába, nézte az ingyen strandon a kabinost, mennyire örül egy szem cukorkának, amivel megkínálták. Az enivaló látványa mindig rabul ejtette, olyan sokszor volt éhes. Azt senki nem mondhatja, hogy Lenke éhezett, mert például a barátainak számító testvérpárhoz képest akár jóllakottnak érezhette magát. A gyerekek, akikkel a parkban játszott néha, mindig messziről jöttek, fáradtan és porosan, hiszen vagonlakók voltak, s ők bizony egy szem sült krumplinak is borzasztóan örültek. Lenke néhanap vitt nekik, mert ősztől tavaszig náluk többnyire ez volt az ebéd, a műhelyben a jancsikályha forró hamujában pirult a krumpli, de anyja a libazsíros kenyeret is nagyra tartotta, főként, ha jutott pénz finomabb teára. Az élelmiszerekkel egy idő óta ügyeskedni kellett, a zsírt, lisztet, vaját csak jegyre adták, a vásárcsarnokban összeverekedtek a vevők a baromfiért, a tejesnél pedig annak mérték tele a kannát, aki csúsztatott valami kis ajándékot az eladónak, miközben a tehetősek a feketepiacon bármit meg-

kaptak. Az asszonyok egymás között másról se beszéltek, csak arról, hogy mit sikerült aznap szerezni, és mennyiért. Amikor a szabó szállított, mindig kapott borralalót, hazafelé vett egy szelet császárhúst, micsoda prima vacsora, örvendezett az anyja, Lenke pedig a saját keresményéből kiméretett tíz deka csokoládét, hősiesen megállta, hogy ne kóstoljon bele, vitte haza, és örült, hogy ilyenkor ő tehet finomságot a szülei elé. Nem is értette, Lili hogyan lehet étvágytalan. A kisasszony nagyon törekeny, és nem állhatja, ha lötyög rajta a ruha, közölte rögtön az első alkalomkor Lenke apjával a nagyságos asszony, figyeljen oda még a kabátokra is. Lenke elképzelt egy sápadt, kényes teremtet, akinek nádszál dereka, pálcika karja van, s pici madárfeje. Mikor megtudta, hogy a villába szállít nemsokára, a park széléről figyelte a templomba tartó polgárisokat, és latolgatta, melyik lány kötényét próbálta magára. Egy szőke, vékony bakfis tetszett neki a legjobban, remélte, hogy a kisasszony is ilyen szelíd mosolyú és rebbenő tekintetű lesz.

Tudta, hogy Lili apja pénzember, az Adria Biztosítónál dolgozott magasabb beosztásban, amíg nem kellett másnak átadni a helyét, azóta kevésbé előkelő poszttal kell beérnie, később, a villában hallotta, amint telefonált, paragrafusokat és százalékokat, kamatot és hozamot, lejáratot, kölcsönt, hitelt és adósságot emlegetett, csupa olyasmit, ami Lenke környezetében csak rosszat jelentett, a kuncsaft fizetésképtelenné válását vagy a háziúrtól érkező figyelmeztetést, fenyegetést, végül kilakoltatást, szegénységet, nyomort. A nagyságos asszony is folyton pénzről beszélt, de egészen másképp, egy bordó bőrbé kötött notesz mindig ott volt a keze ügyében, a legapróbb kiadást is feljegyezte, lamentált, siránkozott vagy a rokonait szidta, mikor hogy, de mindig valamit vagy valakit okolt azért, mert a bérek és az árak világában mindennap vesztesnek érezte magát. Mennyi most a narancs, Herman, kérdezzen utána, mert a banán egyre drágul, tegnap egy vagyont kért Pöhl a tortáért, esküszöm, legközelebb máshoz megyek, sivitott át a télikereten a nagyságos asszony hangja, és a kislány az előtérben álldogált, magára hagyottan, amíg Herman telefonált a cukrászdába, hogy inkább kisebb legyen a gyümölcstorta, de ne emeljék az árát. A nagyságos asszony ellenállhatatlan vágyat érzett a sűrű telefonhasználatra, holott a férje gyakran pörölt vele emiatt, de nem ért el semmit, ez volt az egyetlen tétel a háztartásban, ami nem nyugtalanította Lili anyját, hosszan ült a kedvenc foteljében, ölébe húzva a készüléket, vagy Hermannak adott utasítást, hogy tüstént kérdezzen meg valamit. Lenke megfigyelte, hogy általában a férfiak vonzódnak a gépekhez, de a villában másképp volt, a bankár urat a legkevésbé sem érdekelték a technikai újdonságok, rádiót és fényképezőgépet is a felesége vásárolt, és Herman tanácsait kérte ki a választáshoz. Autót nem tartottak, mert egyikük se vezetett, a bankár urat régebben a biztosító egyik sofőre szállította munkába reggelenként, a nagyságos asszony pedig bérkocsit rendelt, ha a városban volt dolga. A konyha is tele volt különféle eszközökkel, Lenkének a pirítóssütő tetszett nagyon, ahogyan kilöki magából a kenyeret, a hűtőszekrényt egyenesen csodálta, a fürdőszobában is ámulтан forgolódott, amikor Lili beengedte. Az első találkozáskor persze még gondolni se mert arra, hogy bebocsátást nyer a villa belső helyiségei-

be, annál is inkább, mert eléggé magára haragította Lilit, rögtön, ahogy megismerkedtek.

Esett az eső aznap. Lenke először ment egyedül a villasorra, apja több ízben elvitte magával, és otthon aprólékosan kikérdezte az útvonalról, mielőtt elengedte a gondosan becsomagolt kabáttal és köténnyel. Az esőt azonban nem vették számításba, váratlanul jött, alattomosan, eleinte csak szemerkélt, kissé megpettyezve a fák és az utcára hajló bokrok levelét, megcsillant a fűvön is néhány csepp. Aztán egyszer csak rákezdett, kopogósan és sűrűn, éppen akkor, amikor a járda elfogyott, és Lenkének a következő sarokig az árok mentén kellett lépkednie. Csúszkált ide-oda, féltőn magához szorította a ruhacsomagot, közben érezte, hogy a hátán már teljesen átázott a vászonköpenye, és a haján is csurgott a víz. Ázott ürgeként érkezett a kapuhoz, az előtérben, ahol megállt, kis tócsa gyűlt köré, Herman csóválta a fejét, de nem tett megjegyzést, és felajánlotta, hogy hoz egy törülközőt. Amint eltűnt a szalonba vezető ajtó mögött, autó fékezett a kapunál, Lenke leleskedett volna az oldalsó kisablakon, de a páratól nem látott semmit. Nevetést hallott, szapora, könnyű lépteket, és a tőle fél fejjel nagyobb lány úgy toppant be a hosszú folyosóra, olyan lendülettel és életkedvvel, hogy Lenke önkéntelenül a falhoz hátrált. A lány a magával hozott könyveket ledobta a tükör alatti konzolasztalra, elviharzott Lenke mellett, és felszaladt az emeletre vezető csigalépcsőn. Lenke csak annyit látott, hogy magasabb nála, és nem szőke, hanem vörös, azt pedig, hogy némileg idősebb, az apjától tudta. Lenke türelmesen várakozott, de jó ideig nem jött senki, végül csengetés hallatszott az üvegajtón túlról, a nagyságos asszony Hermant hívta. Nem sokkal utána megjelent az inas, puha, jó illatú törülközőt nyomott a kislány kezébe, haragszik a kisasszony, mert elkésik az iskolai zsúrról, miért nem adta oda neki a ruháját, mire vár még mindig Lenke, talán tapsra, kérdezte gúnyosan, és kikapta a kezéből a csomagot. Lenke egy szót sem szólt, sarkon fordult, kilépett a nem csillapodó esőbe és a feltámadt szélbe, még látta Lili nyúlánk alakját a folyosó másik végén felbukkanni, mielőtt becsukódott az ajtó, de hogy mit mondott, azt már nem hallotta.

Talán ez volt a szerencse, gondolta később Lenke, ha Herman nem viselkedik ennyire bárdolatlanul, kapott volna némi borralalót, és ennyiben maradnak. Így azonban, a következő héten, amikor a bankár úr feljavított ingeit vitte a villába, meghívták uzsonnára. Pontosabban a meghívás Lili ötlete lehetett, nyilván erősködött, hogy ez az illendő viselkedés, mert Herman morgott valami efféle, amíg betessékelte Lenkét a szalonba, a nagyságos asszony pedig nem mutatkozott, a télikert üres volt és csendes. Lenkét lenyűgözte a szalon berendezése. A tehetős kuncsaftokhoz apja járt, már csak a magasabb borralalót reményében is, de egyszer, amikor torokgyulladásal feküdt otthon, Lenke villamosozott a belvárosba, az ügyvéd úr öltönyével a karján. Sok mindent látott az ügyvédék első szobájában, amit a szobalány hallnak nevezett, cirádás keretű tükröt, kristályvázákat, még egy szobrot is, de ilyen káprázatos, nagy térben most állt először. Hirtelen nem is értette, hogyan lehet ekkora területen lakni, szemben alig látta a félhomályba vesző, hatalmas, kétszárnyú ajtót, kazettás díszítéseivel, s két oldalon a falba süllyesztett könyvespolcokat. Az ablak felő-

li oldalon gyenge fényű lámpa világította meg az asztal hímzett terítőjét és a vázába állított sudár kardvirágokat. Mindenféle csábító apróság, amolyan női holmi zsúfolódott össze a lámpa fénykörében, de Lenke nem mert megnézni, nehogy tolakodónak tűnjön. Gyors pillantást vetett a bársonyülőkés, faragott támlájú székekre, a virágos huzatú fotelekre és a két bronzcsillárra. Ez utóbbit tartotta a legfurcsábbnak, ahol csak megfordult eddig, egyetlen mennyezeti lámpát használtak, szerényebbet vagy díszeset, de csupán egyet, itt kettő volt, és nem olyan üvegfűzéses, mint az ügyvédéknél, hanem fémláncon függő bronzkarima, s mintha valódi gertyákat tűztek volna a tartókba. Lili, mikor már kettesben ültek a konyhaasztalnál, bevallotta, olyan ámulatot látott a kislány arcán, mint még soha senkién, megszólalni se mert, nehogy megtörje a varázst. Herman persze rosszalta, hogy nem maradnak a szalonban, de Lili egy kézmozdulattal belefojtotta a szót, aztán elküldte. Jobb lenne, ha meghúzná magát, magyarázta Lenkének, vajon mihez kezdene, ha anyuka elküldené a szolgálatból, még egy rendes papírja sincs, tulajdonképpen hontalan, eddig havonta ellenőrizték a hivatalnál, de most már be se jár, mert kapott egy fület, hogy veszélyes, az ellenőrzés csak ürügy, hogy kelepcebe csalják a gyanútlanul megjelenőket. A kislány alig figyelt a bonyolult okfejtésre, egy fényképet bámult a tálalószekrényen, nagy csapat túllruhás kislány állt körben, elől néhányan térdeltek, mindegyikük fején virágkoszorú, mezítláb voltak a homokban, talán egy tóparton, az elmosódott háttérben fűzfák hajladoztak. A mesterkéltséggel beállítás ellenére mesebelinek tűnt a jelenet, Lenke is szeretett volna áttetsző ruhában táncolni, de az ő iskolájukban nem telt erre senkinek, főként mióta egyre több családban az anyák fizettek mindent, hiszen a férfiak egymás után kapták meg a behívójegyüket, a szabó mondta is egyik este a feleségének, hogy mindig irigyeltem a postásokat, de most már semmi pénzért nem cserélnék velük, ha csak felbukkan valamelyik a gangon, már kiül az emberek arcára a rettegés.

Az ősz azzal telt, hogy Lenke szülei apránként átalakították Lili egész ruhátárát. Sosem derült ki, hogy a nagyságos asszony kívánságára történtek a változtatások, vagy Lili saját maga döntött így. Mindent beszűkítettek, övtartókat és zsebeket varrtak, sőt az ujjatlan fazonokat toldalékokkal látták el, a legújabb divatnak megfelelően. Lili sokat bújt a magazinokat, lerajzolt magának egy füzetre való ízléses holmit, Lenkének mégis úgy tűnt, hogy valójában nem érdekli az egész, csak ürügyet keres a közös uzsonnákhöz. A bankár úr késő este járt haza, a nagyságos asszony pedig szívesen kártyázott a barátnőivel, így a két lány beszélgetését senki sem zavarta, és egyre többet találkoztak. Lenke nem értette, miért jelent szórakoztató társaságot a tőle idősebb, szebb, jóval okosabb és gazdagabb lánynak. Herman egyik kimenőnapján Lili töviről hegyire megmutatta a villát újdonsült barátnőjének. Lenke már nem érezte a káprázatot, mint az első napon a szalonban, de azért nagy hatást tett rá, hogy minden ablak az utcára nyílt, a fürdőterem csillogott a tisztaságtól, tetszett neki az elegáns berendezés, különösen a bankár úr dolgozószobája, ahova csak a küszöbről pillantottak be, és a nagyságos asszony öltözőszobája, a kecses toalettasztalal. Ilyen tükrös asztalkája Lilinek is volt, elővette a par-

fűmös üvegcseit, krémes tégelyeit, és engedte, hogy a kislány kipróbálja némelyik illatszerét, sőt a hajszító vassal begöndörítette a haját, elől csatokkal megmagasította, porcelán bőrt varázsolt az arcpúderrel, végül vérvörös rúzszt kent fel. Lenke örömmel bolondozott, de boldogabb volt, amikor Lili könyveket hozott a szalonból, és felolvasott valamit, vagy csapongva magyarázott egy festményről vagy épületről. A tél azzal telt, hogy albumokat néztek, és zenét hallgattak a szalonban, a nagyobbik rádión, aminek skálája és varázsgombja volt. Lenke rájött, hogy többet tanult Lilitől, mint addig az iskolában. Mindig örömmel ment a villába, és jóízűen megette a gondosan társított finomságokat, csak a banántól lett rosszul egyszer, olyan mohón tömte magába, de azontúl vigyázott, hogy el ne csapja a hasát. Hagyta, hogy Lili válogassa össze, mi kerül a tányérjára, túrta, hogy az alig idősebb lány anyáskodjon felette, mindent szívesen viselt, mert alig várta, hogy Lili levegye a polcra valamelyik kötetet, és elkezdődjön az önkéntes tanóra. Náluk otthon nem voltak könyvek, csak egy biblia és néhány olcsó kalendárium, de hiába is lettek volna, soha nem jutott idő másra, mint varrásra és takarításra. Lenke nem volt jó tanuló, és a tudás értékét Lili véste az eszébe, meggyőzte, hogy vegye komolyan az iskolát, írja meg a házi feladatait, és lehetőleg ne szundikáljon az órákon, mint ahogy megesett néha. Lilitől tanulta meg az igényességet is, ne szűrscölje a teát, ne üljön görnyedten, ne vágjon mások szavába, és gondja legyen az öltözetére, a hajára, még az utolsó cipőgombra is. A tárgyak sokat számítanak, magyarázta Lili, nem az anyagi jelentőségük az elsődleges, hanem az érzelmi, figyelj meg, kicsike, mennyi emlék fűződik a fontosakhoz, ők is látták azt, amit mi, és tudják, kit szeretünk, kit nem, szerintem ismerik a jövőnket is, csak nem értünk a nyelvükön. Lenkének feltűnt, hogy Lili, mint szinte mindenki a környezetében, egyre többet beszél a jövőről. Baljós előjelnek tartotta. Számára a jövő a bizonytalanságot jelentette, és úgy találta, hogy az emberek többsége fél. Azt nem mindig tudta megfejteni, hogy miért, de látta maga körül az egyre terjedő rettegés tüneteit, és úgy érezte, Lili is fél. Egyszer megkérdezte, miért pazarol rá olyan sok időt, miért nem a barátaival találkozik inkább, a főúrral, aki régebben hazahozta autóval, vagy az osztálytársaival, akikkel korcsolyázni és úszni járt. Már nincsenek barátaim, felelte Lili. A füzetéből egy összehajtogatott cédulát vett elő, a tolltartómban találtam, mondta, és lehajtotta a fejét. Lili, te nagyon helyes lány vagy, kár, hogy nem a mi fajtánk, olvasta a kislány a szépen rajzolt betűkkel küldött üzenetet. Már csak én maradtam az osztályunkban, aki nem közülük való, a többiek szüleit megkérték, hogy írassák máshova a gyerekeiket, mondta halkán Lili, de anyuka nem akar elvinni engem onnan, azt hiszi, így védettebben élhetek. Tudod, kicsike, a papa kitalálta, hogy megváltoztatja a vezetéknevét, de addig halasztotta, amíg elkésett, most már törvényben megtiltották, folytatta Lili, így a nevem miatt is csúfolnak, idegen csengésűnek tartják. Lenke ekkor döbbsen rá, hogy az emberek tévednek, nem a jövőtől kell félni, hanem a jelentől. Addig nem törődött valakinek a származásával vagy a vallásával, a szülei otthon nem beszéltek ilyesmiről, legalábbis a kislány előtt soha, apja csak egyetlen módon tett különbséget a kuncsaftok között, ad borralót vagy nem ad. Templomba nem jártak, esetleg kará-

csonykor anyjával megnézték a pásztorokkal és a három királlyal körülvevett szent családot, ketten mentek mindig, és vittek haza néhány szem sült gesztenyét, mert apját még a jászol sem érdekelte, makacsul otthon maradt. A kislányban a tolltartóba gyúrt cetli láttán tudatosult, hogy anyáskodó barátnőjének sokkal inkább veszélyben van az élete, mint neki, pedig saját magát olykor koldusnak tartotta hozzá képest. Szóhoz sem jutott, csak ült, és a mesterien elkészített babaházat bámulta a polcon, Lili féltett gyerekkori kincsét, ami a kislányt is rögtön elbűvölte, amikor először kézbe vehette. Az emeletes, helyiségekre osztott házikó csaknem pontos mása volt a villának, az előtérből szalon, dolgozó és konyha nyílt, az emeleten háló és fürdőt rendeztek be, jobbra öltözőt és gyerekszobát, éppen csak a télikert hiányzott. A szobákban csillárok lógtak, a konyhában ott volt a tálalószekrény az apró mázas edényekkel, a fürdőben a lábas kád, a szalonban a virágos karszékek, az öltözőben a tükrös asztalka, a csempék színe és a tapéták mintája megegyezett az eredetivel, a szőnyegek, a függönyök felismerhetők voltak. A gyerekszoba fehér bútorait is azonosíthatta bárki, csupán Lili és Lenke hiányzott onnan, babaként. A kislány lehunyt a szemét. Mintha most ők is bábuként ülnének a villában, tehetetlenül. Lili is hallgatott, ültek némán, amíg Lenke elindult haza. Amikor leért a lépcsőn, hallotta, hogy a szalonban valaki rádiózik, ide-oda tekergeti a skálát, különböző idegen nyelveken érkeztek a hangfoszlányok. Ti-ti-ti-ta, jött a szignál, a bemondó angolul beszélt. Papa újabban korán ér haza, mondta Lili, és folyton rádiót hallgat, nagyon idegesen, attól fél, hogy kirakják az állásából, még ebből a pimfből is, hiszen már B-listázták. Lenke látta, még egy pillanat, és a barátnője sírva fakad. Gyorsan elköszönt, a hosszú folyosóról még visszanezgett, amíg a kabátját gombolta. Lili szomorúan ácsorgott a lépcső aljában, a konyhából Herman jött, nyitotta az ajtót, és sok szerencsét kívánt a kislánynak. Lenke csodálkozott, vajon miért, utólag aztán kiderült, hogy ez volt az inas búcsúja.

Elmúlt a tavasz, nagyjából a nyár is, és Lenke nem járhatott a villába. Apja kurtán csak annyit mondott, hogy a nagyságos asszony beszüntette a rendeléseket, a lányát pedig felesleges zaklatni, ha nincs szállítás. Tavasz végén Lenke elment néhányszor a parkba, és a bokrok mögül leste a polgáristák csapatát, de Lilit egyszer sem látta köztük. Talán mégis más iskolába írátták, summázta magában kedvetlenül. Nagyon hiányzott a barátnője. A regényt, amit kapott tőle, ronggyá olvasta, egyes bekezdéseket emlékezetből elmondott anyjának, aki teljesen elképedt. Lenke nem erősködött, a padláslépcsőre vitte magával a könyvet, és felolvasott a házbeli gyerekeknek. Szenvedélyes történetet írt meg a fiatalon meghalt íróról, az angol lánypidőket választotta helyszínnek, és a vagonlakó testvérek legkisebbje sírva fakadt, amikor a főhős elköszönt haldokló szerelmétől. Azon a nyáron sokszor mentek az ingyenes strandra is, a folyónál elkerített partszakaszra, ahol vöröskeresztes ápolónők tejet osztottak a gyerekeknek, hétvégén kekszet is adtak mellé. Találtak egy remek játszóhelyet a bútorgyáros lezárt, lakatlan villája mellett, a kislánynak feltűnt, hogy egyre több bedeszkázott ablakú ház gazdája költözik külföldre, mintha menekülnének, amíg lehet, ezt látta a liget környékén is, ahova a hinta és a csúszda kedvéért mentek.

Eljött a szeptember, és Liliről nem volt semmi hír. Lenke elhatározta, hogy felhívja, bár apja megtiltotta, hogy bármi módon keresse a barátnőjét. Szeptember végén volt Lili születésnapja, a kislány szerette volna megköszönteni. Hosszan csengett a telefon, mire felvették, de nem Herman szólt bele, hanem a nagyságos asszony. Próbálgatta még néhányszor, aztán letett róla. Karácsony előtt újra elfogta a nyugtalanság. Kicsi fenyőfát vettek mindig, de anyjával gondosan feldíszítették, aranypapírba csomagolt dióval, piros almával, és fehér selyempapírból csavart virágokkal. Lenke tudta, hogy a villában sosem állítanak karácsonyfát, a bankár úr nem engedi, Lili nagy bánatára, aki az előző években minden osztálytársánál látta az angyalhajas, csillámporos fát, tövében az ajándékcsomagokkal. Jó lett volna elmesélni Lilinek, milyen az idei fa. A legjobb lett volna elhívni, hogy nézze meg. A barátnője soha nem járt még náluk, persze, szomorodott el a kislány, talán nem is érezné jól magát egy szűkös udvari lakásban, ahol sült krumpli vagy zsíros kenyér a vacsora, uzsonna egyáltalán nincs, lavórban kell kezet mosni, a törülköző pedig a sparhelt szélén függ, igaz, a tűzhelyet mindig gyönyörűen kismirglizik.

Már azon volt, hogy titokban elmegy a villába, akkor is, ha megbüntetik érte, de egy hosszan elhúzódó megfázás eltérítette a szándékától, iskolába se járhatott, csak feküdt otthon a kifeszített függöny mögött, és hallgatta a varrógép egyhangú zakatolását. Azt sem igazán követte, mi történik odakint a világban, az egészséges és tevékeny emberek messze voltak, a napi feladatok a rossz ízű és büdös szirup bekelezésére és a leckék folyamatos pótlására korlátozódtak, és már kora tavasz lett, mikor az utcára merészkedett. Az első, ami feltűnt neki, az volt, hogy a környék megváltozott. Egyes boltokat, házakat kiürítettek és lezártak, úgy árválkodtak, akár a bútorgyáros szellemkastélya. Más üzletekben azonban új tulajdonos serénykedett, és némelyik portálon vagy bejárati ajtón különös felirat virított, olyan, mint a sarki Pöhl-cukrászda kirakataiban, a kislány meglepetten olvasta, óhitűt és kutyát nem szolgálunk ki. Ahogyan a szomszédokkal beszélgetett, és a járókelőket figyelte, észrevette, hogy a nők nyakláncán szinte tüntetően lóg a kereszt vagy a máriás medál, úgy viselik, mint egy megkülönböztető jelet. Egy szép, nap-sütéses márciusi délután a belvárosba villamosozott, az ügyvéd úrnak vitt új nadrágot, s látta, hogy amíg betegeskedett, egyre többen vásároltak maguknak népviseletre hajazó ruhát, zsinóros mentét, sokan már a kokárdát is kitétték a kabátjukra. Március idusa azután nem várt fordulatot hozott, szinte még el sem múlt az ünnep, már el is veszett a függetlenség. Lenke a közeli parkba tartott, hogy a templomlátogatási igazolványára kérjen pecsétet, másképp nem kaphatott bizonyítványt. Egy esküvő közepébe csöppent, a násznép a téren várta a fiatalok felbukkanását, de az ilyenkor szokásos tréfalkozás és könnyed beszélgetés helyett izgatott tanácskozás alakult ki, észre sem vették, hogy az újdonsült pár megjelent a lépcső tetején. Lenke csak félmondatokat értett a zsvivajból, délvidéki eseményeket, mozgósítást, a határok lezárását és tartós élelmiszerhiányt emlegettek. Amikor hazaért, látta, hogy a házuk mindhárom emeletén feldúlt lakók gyülekeznek, harsog az összes rádió, cserélődnek a hírek, leigáznak minket, kiabált valaki, egy másik férfi újságért szaladt a sarokra. Lenke benyitott a műhelybe, a szüleit nem

találta, a gépet leállították. A varrógép örökösen zakatolt náluk, és most a hirtelen jött csend fenyegetőbbnek tűnt minden vész hírnél. A kislány a szülei után rögtön Lilire gondolt, vajon mi van vele, bárcsak tudhatná, bárcsak vigasztalhatná, aztán összerezett, miért a vigasz jutott eszembe, butaság, hiszen remélhetőleg nincs semmi baja, és nem is lesz. Jóval később, már felnőtként, amikor visszaidézte ezt az emlékezetébe égett délutánt a megszállás napján, akkor jött rá, hogy a néma műhelyben ácsorogva történt meg először, hogy összemosta a jelent a jövővel, és megadta magát a félelemnek, mint ahogy a gangon futkározó szomszédok is.

Aztán minden nagyon gyorsan történt. A szülei esténként arról beszéltek, hogyan változnak meg napról napra egyesek, hogyan lesz belőlük együttműködő, feljelentő vagy besúgó, míg mások megnyugtatóan olyanok maradnak, mint amilyenek voltak. Gondterhelten pusmogtak a műhelyben, Lenke inkább a konyhában olvasott, és ha tehette, az ajtót is becsukta, hogy ne hallja őket. Nem akarta tudomásul venni a változásokat. Iskolába már nem járt, mert hirtelen kiadták az év végi bizonyítványt, holott a tanévet nem fejezték be, csak abba hagyták. A szülők örültek, hogy megszűnt a tanítás, mert a megszállás napja után még a felnőttek se akartak kimenni az utcára, mindenki tanácstalanul várakozott, az üzletek sem nyitottak ki, nem volt kenyér, tej, semmi. Napokig nem mozdultak otthonról, a megrendelések amúgy is megcsapantak, apja a kis néprádióját hallgatta, anyja azt mondta, most végre varrhat a saját kedvére. Lenke kinőtte a fehér blúzáját, anyja egy lepedőből szabott újat, a tarka függönyüknek pedig levágta az alját, abból készült a nyári szoknya. Lenke, amint betöltötte a tizennegyedik évét, hirtelen nagyot nőtt, a szülei örültek, hogy sudár lett, és sopánkodtak, hogy nincs miből öltöztetni. Április, bolondos április, dúdolgatta a szabó, miközben hajtotta a gépet, és az idő csakugyan olyan volt, amilyenek a szeszélyes tavaszt megénekelték. Lenkének is jó kedve kerekedett, több hetes szünet után végre szállíthatott az ügyvéd úrnak, igaz, ezúttal csak néhány párnahuzatot varrattak, de sok kicsi sokra megy, és annak kell örülni, ami van, sorolta a közhelyeket apja.

A villamosmegállóban gyanút fogott, valami furcsaság történik, nyilván megint lemaradt valamiről, amit mások már tudnak, hallott ugyan ezt-azt a szomszéd gyerekektől, de nem vette komolyan, most viszont a saját szemével láthatta, hogy tényleg igaz, amit a vagonlakó testvérek újságotok. Az emberek csoportban várakoztak, egy fiú távolabb állt, a mellkasán valami sárgállott. Lenke kicsit közelebb lépett volna, de egy bársonykalapot viselő asszony megfogta a karját, visszatartotta, és valósággal parancsolt neki, ne menjen oda, maga nem közülük való, vigyázzon, nem ajánlatos a keveredés. Lenke megdöbben, életében először fordult elő, hogy magázták, a kéretlen tanácsadás is megzavarta, ráadásul még mindig nem látta, mit hord a hajtókáján a tőle valamivel idősebb kamasz. A kíváncsisága rögtön kielégült, amint meglátta a közelgő szerelvényt, hatalmas felirat hirdette, hogy oda csak a nem megjelölt utasok szállhatnak fel. Elsőnek a nagyhangú asszony kapaszkodott a peronra, utána Lenke következett, még talált ülőhelyet, igyekezett, hogy a nőtől távolabb kerüljön. Utolsónak szállt fel a kamasz, és próbált

volna beljebb furakodni, de a kalapos nő makacsul nem engedte, a fiú a peronra szorult. S éppen, amikor elindult a villamos, az asszony nagyot lökött rajta, szidta a szemtelenségéért, erre két férfi felpattant ültéből, és lerugdosták a tiltakozó fiút, aki elterült a földön. Lenke megijedt, nem tudta, mire vélje az indokolatlan erőszakot, de aztán az utasok megjegyzéseiből, durva kiszólásaiból és tréfáiból megértette, hogy miféle intézkedésekkel szabályozták a városi utazást. A másik ijesztő dolog az volt, amit a villamosból látott, bármerre is fordult. Meglepően sokan költöztek, de nem az ismert módon, amikor a család felpakoltatja a bútorait egy teherautóra, s körülbástyázza a szekrényt, székeket, asztalt papundekli dobozokkal, aztán a rakodók felhordanak mindent az emeletre az új helyen, itt, a belvárosnak a körút felőli részén ez volt a szokás. Most Lenke egészen mást figyelhetett meg, sajátos népvándorlást, mintha csak egy Lilinél látott mesekönyv lapjai elevenedtek volna meg, a katicabogár nagy kosarat cipelt a réten, a csiga a saját házáat vitte a hátán, a szarvasbogár taligát húzott, a szitakötő batyuba kötötte mindenét, a lepke bőröndöket egyensúlyozott a szárnyán, csak hogy ami a rajzokon bájos volt, az a való életben cseppet sem hatott annak, sőt Lenkének úgy tűnt, egyesenes szánalmas, miért húzzák-vonják a költöződők a csomagjaikat, s miért nem fogadnak bérautót, stráfocsit, még olyan cipekedő is akadt, aki nem szégyellte babakocsiba tömködni a holmiját. Elképedését megosztotta az ügyvéd úr szobalányával, aki viszont Lenke tudatlanságán csodálkozott, hát már megkezdődött a bezsuppolás a kijelölt házakba, magyarázta a lány, tudja, azokba, ahonnan a magunkfajta kiköltöznek az üresen maradt lakásokba, az ügyesek majd jól járnak, őszintén mondom, irigylem őket, az ölükbe pottyán a szerencse. Az ügyvéd úr is bekapcsolódott a beszélgetésbe, szakszerűen citálta a vonatkozó előírásokat, belügyminiszteri és főpolgármesteri ukázokat sorolt, Lenkének zsongott a fejében a sok paragrafus, mire hazaért. Otthon megint szokatlan látvány fogadta, a szomszédok az udvaron gyűltek össze, és a házmester egy hokedlin állt, úgy szónokolt. Az ügyvéd úr szikár mondatai után neveltségesnek hatott a bőbeszédűség, a konyhaszék billegett, Lenke mégis komoran várta a dagályos beszéd végét, megtudta, hogy a háziúr a ki-, illetve beköltözők közé soroltatott, a további intézkedésekig a házfelügyelő veszi át a hatalmat, valamint, emelte meg a hangját a gondnok, azt is közlöm, hogy ebben a házban csak egyetlen családot érint a rendelkezés, amit be kell szolgáltatniuk, azt tegyék meg, ami itt marad, azt saját kezűleg lajstromozom, és aztán tűnjenek el, minél előbb, annál jobb.

Estefelé halkán kopogtak, aztán belépett a konyhába Strauss úr, a Dani apja. Lenke az ágya szélén ült, odabent a műhely végében, a fűzetébe firkálgatott, és csak egy vékony sávot látott az amúgy is gyengén megvilágított konyhából. A fűzet vadonatúj volt, kellemes papírlapot borralalóbból, és úgy szerette volna telerajzolni, ahogyan Lilitől látta, sőt a legszebb emlékeinek listáját is beleírta volna, s a felsorolás éppen Danival kezdődött. A fiatalabb Strauss fiú nyurga kölyök volt, vidám füttyögését jól ismerte a ház, a környékbeli bakfisok közül többnek is csapta a szelet, tetszettek neki a lányok, és ő is tetszett a lányoknak. Jó estét, mondta Strauss úr, és a szabó hely-

lyel kínálta. Ne haragudjon, hogy zavarom, kezdte udvariasan a szomszéd, lenne itt egy kis munka, nem boldogulok ezzel a szövetdarabbal, mindig felfeslik, hát hiába, nem az én kezemnek való az ilyen babra dolog, a barátaim sárga celluloidból készítettek néhány kítűzött, valószínűleg mérnöki pontossággal, de nekem már nem jutott belőle. Strauss úr pék volt, és örökösen tréfálkoztak vele a vevők, felesleges lapátot használnia, hiszen nagyobb a tenyere, tolja be azt a kemencébe. Lenke előre hajolt, és látta, hogy Strauss úr a sárga jelet lekapcsolja a zakójáról, úgy látszik, nem varrta fel, csak patentozta. Hogyne, persze, örömmel segítünk, mondta készségesen a szabó, de rögtön el is hallgatott, olyan furcsán hangzott a válasza. Kellene még kettő, folytatta Strauss úr, aki korán megözevegült, és egyedül nevelte a fiait. Az idősebbik mesterialt játszott a szájharmonikáján, nyári estéken szívesen szórakoztatta a lakókat, szeretett színházba járni, főként a zenés darabokra, és olyan tehetséges volt, hogy rögtön megjegyezte a fülbemászó dallamokat, minden előadás után elénekelt a legszebb dalokat a gangon. Adja csak ide, megvarrom még ma este, pár öltés lesz, nem több, mondta Lenke anyja, és már ment is a műhelybe. Lenke a füzete fölé hajolt, és összeszorította a száját, de hát Danival majdnem csókolózott tavaly az ingyenes strandon, és kézen fogva jöttek haza, másnap pedig a fiú elkapta a padlásfeljárónál, és a nyakába csókolt. Az nem lehet, hogy Danira is jelet kényszerítenek, eldöntheti, hogy szövetből, kordbársonyból vagy műanyagból készüljön, és ha felveszi, akkor lerugdalgják a villamosról, elüldözik a házból, ki tudja, hova. Senki nem tudott értelmezhető választ adni az ide-oda költözésekre. Apja azt felelte a faggatózására, egy megtervezett begyűjtés történik, az emberek elfogadták és végrehajjták, Lenke törődjön bele, ez van és kész, adjon hálát az égieknek, hogy ők kimaradnak a hurcolkodásból, láthatja, a szomszédok milyen gyávák, a gondnok basáskodását szó nélkül tűrik. Úgy látszik, eljött a ház mesterek ideje, jegyezte meg fanyarul Lenke anyja, és aznap reggel láthatták, hogy valóban így van, amikor a három Strauss összecsomagolt, és útra készen állt, a ház mester derűsen megjelent a lakásban, hogy leltárt vegyen fel a hátrahagyott ingóságokról. Tanúnak Lenke apját akarta felkérni, de a szabó rácsapta az orrára az ajtót, azzal, hogy dolga van. Strauss úr mindig nagy hazafi volt, csavart bajuszt viselt, és ha megivott egy pohárrkával, máris népballadákat szavalt, érzelmesen és hatásosan. Kijött a lakásból, és odaadta a kulcsot a ház mesternek, most mostoha gyereke vagyok az édes hazámnak, mondta búcsúzóul, de lesznek én még édes gyereke az édes hazámnak. Strauss úr végül elindult, húzta maga után a kiskocsit a rákötözött motyóval, a fiai mentek a nyomában, mindhárman nehéz télikabátban, pedig már hétágra sütött a nap, a felöltő is elég lett volna. A lakók a gangról lesték őket, néma csendben. Ez egy rendes proli ház, mondta ebédnél Lenke anyja, senki sem gúnyolódott. Egy nap se telt el, és megváltoztatta a véleményét. A Strauss lakás ajtaját feltörték, széthurcolták az ott maradt holmit, hiába jött újra a házfelügyelő, hiába fenyegetőzött és kiabált, ugyanúgy a függöny mögül lesték a lakók, de a fosztogatás folytatódott napokig, míg végül a lecsupaszított szoba-konyhába beköltöztek a vagonlakók, akiknek a sodronyos ágy, a szelón és a szekrény pazar berendezésnek tűnt. Lenke átellenből figyelte, ahogy a gyerekek birtokba vették a lakást. Van ágyunk, dicsekedett a

legkisebb, és Lenke nem szólt rá, hogy az a Dani ágya, csak nézte a vidám rendezkedést. Az asszony a mosóteknőt súrolta, és mintegy magának mondta, hát igen, megbecsülök mindent, amit itt találok, én nem lopok el semmit, mert azok úgyse jönnek vissza, soha a bűdös életbe nem jönnek már ide, az olyan biztos, mint hogy magácska a folyosón áll.

Másnap elindult a villába. Minden békésnek tűnt, olyan szelíd reggel volt, mintha a régi kerékvágásban mennének a dolgok, burettblúzt és fodros kötényt szállítana a kisasszonynak, Herman morogva nyitná az ajtót, és a nagyságos asszony ráérősen telefonálna a télkert pamlagján. Ahogy elérte a villasort, elbűjt a nap, mint amikor először jött, Lili egyenruhájával, de ezúttal kegyes volt az ég, csak szemerkélt az eső, halk kopogással. A kertkaput zárva találta, ami régen nem volt szokás, napközben Herman csak a bejárati ajtóra fordította rá a riglit. Csengetett néhányszor, de nem látott mozgást odabent. Tudta, hogy a személyzeti bejárónál van egy rés a kerítésen, ha ott ügyeskedik, talán bejut a kertbe. A hasítékot valaki kitágította, és Lenke különösebb nehézség nélkül átbújhatott a rács között. Visszament a főkapuhoz. A kőtartókból eltűntek a virágok, magasra nőtt gyomot permetezett az eső, a lépcső sáros volt, az oldalsó kisablaknak megrepedt az üvege, és kartonpapírral fedték be. A porcelán csengőt leszerelték. Lenke kopogott, és a barátnőjét szólólgatta. Végre résnyire nyílt az ajtó, Lili suttogott, gyere, kicsike, nem ismertelek meg először, azt hittem, egy tolvaj jön megint, mióta ketten maradtunk anyukával, elszabadult a pokol. Lenke belépett, Lili gyorsan kulcsra zárta az ajtót. A félhomályos folyosón álltak, egymással szemben. Lenke utolérte a barátnője magasságát, Lili viszont megelőzte a vékonyságban, lefogyott, gyerekesen soványnak tűnt a vastag gyapjúpulóverben. Nézték egymást, magyarázkodásra nem volt szükség, miért nem jelentkezett egyikük vagy a másik, Lenke érezte, hogy ugyanott folytatják a beszélgetést, ahol abbahagyták. Az elhanyagolt kert és Lili közlése azonban baljóslatú volt, de hát hogyan maradtatok ketten, nem értem, nézett Lilire, aki elindult befelé, és intett, hogy Lenke menjen utána.

Később, amikor a jéghideg szalonban, a nagy teveszőr takaróba burkolózva teáztak, Lenke újfent csodálta Lili leleményességét, aki szinte semmiből készített látványos hidegtálat. Hajszálvékony sajtot tekert össze, almát szeletelt, diót rakosgatott körbe, végül sokáig matatott a konyhaszekrény aljában, és elővett egy tábla csokoládét. Lenke tiltakozott, nem akar kifosztani senkit, az élelem nagy kincs manapság. Ne ellenkezz, kicsike, mondta Lili, lehet, hogy ez az utolsó közös uzsonnánk. Lenke nyelt egyet, képtelen volt valamilyen kedélyes hazugsággal megcáfolni a barátnőjét, és annak se látta értelmét, hogy mellébeszéljen. A villa szomorú átalakulása lépten nyomon tetten érhető volt, az értékek nagy része eltűnt, más tárgyak használaton kívülre kerültek. Egy zrsaszőnyeg felcsavartan várakozott az előtérben, a könyvek nagy részét beládázták, lejárt korcsolyabérlet hevert az ablakpárkányon, az egyik csillár félig leszakadtan lógott. Lenke azt is észrevette, hogy az uzsonnát egyszerű üveg-tányérok szervirozza Lili, a gyönyörű Rosenthal készlet nem volt a tálalón, és a dobozban tartott kis ezüstka-

nalakat se látta sehol. Lili egyfolytában mesélt, szentvelen, halk hangon, mintha csak matematikából felelt volna, az egyes reményében, ez volt az egyetlen tantárgy, amellyel küzdött, egyébként könnyedén kapott tiszta kitűnő bizonyítványt. Az iskolából már tavaly kimaradt, mondta, akkor, amikor apját a munkaszázadával a határon túltra vitték, az első behívójegyet nem vette át a bankár, vidéki barátoknál bujkált, de a második alkalommal már nem úszta meg a szolgálatot. Herman még jóval előtte elment, az utolsó hajóval, ami keletre tartott, az övéihez, új hazát építünk a pusztá kezünkkel, mondta lelkesülten a gazdáinak, jöjjenek maguk is, bankár úr, nincs más lehetőség. Sajnos, folytatta Lili, apuka nem akart felülni a hajóra, féltette a villát, hogy nem hagyja itt, és ez a féltés az életébe került. Ősszel vonult be, novemberben érkezett egy különös tartalmú tábori zöld lap tőle, a felesége haladéktalanul vigyen el egy jelentős összeget a megadott címre, egy fotózletbe. A nagyságos asszony furcsállta, de mindent úgy tett, ahogy a férje kérte, mert a levelezőlap szűkös helyére nem fért több, a bankár úr azzal zárta sorait, hogy amikor majd hazakerül, megmagyarázza, miért fontos ez. Lili is írt egy rózsaszín, az előírásnak megfelelő lapot, és küldtek csomagot is, meleg alsó, konzerv, sál volt benne, válasz azonban nem érkezett. Visszajött viszont a levél, amit a vidéki unokatestvéreinek adott fel, bontatlanul, lepecsételten, nem kézbesíthető és szabályellenes küldemény, ez virított a borítékon. Azt hallottam, folytatta Lili, miközben tálcára tette a teás csészéket, hogy vidéken palánkokkal kerítenek el városrészeket, és begyűjtik a megjelölteket, és állítólag vonattal elviszik őket, csak nem tudni, hova, és az sem világos, hogy ha utazási tilalom alatt vagyunk, akkor mégis

hogyan szállhatnak vasútra. Hol hallottad ezt, kérdezte Lenke. Akkor, amikor sorban álltam, hogy leadjam a kerékpáromat, felelte Lili, aztán akkor is beszélgettünk a többiekkel, amikor az arany ékszereinket, a telefont és a rádiót kellett beszoigáltatnunk, és mire kijött a rendőr, hogy összeírja a megmaradt javainkat, főként apuka porcelán gyűjteményét és a festményeket, már elég sokat tudtam, úgy értem, összeraktam magamnak a mozaikdarabkákat. És a nagyságos asszony hol van, kérdezte Lenke, már a szalonban, mert a télikertben nem látott mozgást. Alszik odafent, felelte Lili, teljesen kimerült, gyalog bement a városba, a fejébe vette, hogy védlevelet szerez, mert van több rokonunk semleges országokban. Tudod, kicsike, folytatta Lili, és félbevágta a csokoládét, amíg nem hordtuk a jelet, addig még csak elvontunk valahogy, meghúztuk magunkat, ha veszélyes helyzetbe kerültünk, de ez a kis sárga szövetdarab megőrzíti az embereket, úgy érzik, hogy felszólítás a nyílt megalázásra. Van itt az utcánkban egy fiú, mesélt tovább Lili, mindig büszke volt a zsinóros sapkájára, és az után, hogy feltűzte a jelet, két másik szomszéd lekapta róla a sapkát, és belevizeltek. Lenke hallgatott. Éjszakánként odaülünk a rádióhoz, folytatta Lili, mert csak egy kicsi készüléket vittünk be, amit Herman itt hagyott, a nagyot eldugtuk a cselédszobában, az angol adót fogjuk be, apám is ezt hallgatta mindig, angol úriemberként akart élni, és amikor egy hivatalos figyelmeztette, akárcsak Herman, hogy bankár úr, ne törődjön semmivel, csak meneküljenek, egyszerűen nem hitt neki, nem hitte el a végzetet, azt hajtogatta, hogy ezek úriemberek, úri becsületszavukat adták, nem eshet bántódásunk. Lenkének Strauss úr jutott eszébe, édes hazájának mostohagyereke, és Dani, ami-

kor kitolta a ház kapuján a használtan vett Höfer biciklit, amit közösen hajtottak a bátyjával, és közösen fűjták át kék színűre, új pumpát is vettek hozzá. Dani, mielőtt leadta a kerékpárt, beleírta a nevét a csöbe, hogy ha majd sorban áll a visszaszolgáltatásnál, biztosan az övét kapja vissza. Azt is hallottam, folytatta Lili, hogy a vármegyházán, a szállítmányozási hivatalban, ahonnan a költözködések irányítják, naponta összeverekednek tisztességesnek mondott emberek, mert mindegyikük a legjobb helyeken levő megüresedett lakásra adja be az igénylését, és nem áltatom magam azzal, hogy ez a villa, amit még a nagyapám vásárolt, kimaradhat az osztogatásból. Nem értem, miért készítenek mindenhol leltárt, mondta Lenke. Fogalmam sincs, töprengett Lili, de anyuka barátnőjéhez egész különítmény érkezett, a rendőrt két önkéntes kísérte, egy tanár és egy jegyző, felhívták a házmestert is, és több száz tételes listát írtak, a zongorától kezdve az utolsó damasztzalvétáig, a tanár szépen előre megvonalazta a lapokat, és piros írónnal számozta meg, hogy mit szállítanak be azonnal a vármegyháza raktárába, és mi az, ami egyelőre a lakásban maradhat, de tulajdonképpen már állami tulajdon. Lili megitta a teáját, és elgondolkodva ült, mintha megfeledezett volna a vendégről. Odafent valami leesett, koppanás hallatszott a nagyságos asszony szobája felől, Lili elnézést kért, és felszaladt a lépcsőn.

Lenke ide-oda sétált az alsó szinten, benyitott a sivárrá vált télikertbe, aztán megállt a szalon ajtajában. Évek óta várt erre a pillanatra, hogy végre egyedül legyen a könyvekkel és az asztalra halmozott csecsebecsékkal. A kecses holmik nagy része eltűnt, a porcelánok és az ezüstapróságok hiányoztak a hímezett terítőről, a könyvespolcon azonban még mindig talált izgalmas köteteket. Annyira mohón akarta a földrajzi atlaszt és a művészeti albumok némelyikét, hogy most remegett a keze, ahogy végigsimogatta a kedvenceit. Az asztalon maradt tárgyakat is egyenként végignézte, ezúttal zavartalanul. Egy papírvágó kés tetszett neki nagyon, a markolata álarcot formázott. Lili mesélte, hogy a szülei, amíg tehették, minden évben elutaztak a velencei karneválra, talán onnan hozták. Lenke lassan forgatta a kést a tenyerében, és azon töprengett, vajon bekerült a hivatalos lista tételei közé, vagy kihagyták, mert nem találták értékesnek.

Amikor Lili visszajött, egy vulkánfíber bőröndöt tett a könyvespolc elé. Vigyél magaddal néhány könyvet, mondta azon a tárgyilagos, fakó hangon, ahogy újabban beszélt, válassz kicsike, nekem mindegy, mi marad utánunk a villában. A lábával picit odébb tolta a bőröndöt, halványan elmosolyodott, ahogy Lenkére nézett, egy-két dolgot begyömöszöltem, majd otthon megnézheted. Minden a tiéd, folytatta halkán Lili, kivéve pár csomagot, azokra ráírtam a nevem, és megköszöném, ha megőriznéd.

A babaház volt az első, ami előbukkant az újságpapírból, amibe Lili gondosan becsavarta. Keskeny fadóbozban fényképeket talált, köztük volt a tündérelmezes tabló, nevető kislányok a fűzfák előterében. A bőrönd alján egy kulcsra zárható emlékkönyv lapult, a bársonnyal bélelt tokjában. Lenke türelmetlenül kotort, hogy mi van még, selyemruhák, selyemsál, finom bőrkesztyű, ridikül és a jól ismert fehér burettblúz. Lili az összes megma-

radt ékszerét is becsomagolta, vékony aranyláncot, ezüst hajesatot, néhány gyűrűt, mindazt, amit nem volt hajlandó beszoalgtatni. A babaházra, a fadóbozra, az ékszerekre és az emlékkönyvre tartott csak igényt. Lenke viszatett mindent a bőröndbe, és betolta az ágya alá. Tudta, hogy Lilinek és a nagyságos asszonynak napokon belül el kell hagyni a villát, és alig vihetnek több holmit magukkal, mint amennyi egy ekkora utazó táskába fér. Lenke nem ajánlotta fel, hogy segít a költözésnél, és Lili nem kérte. Búcsúzásnál, a kertkapuban még annyit mondott, hogy a megjelölt házak kijárási tilalom alá esnek, csak meghatározott időben hagyhatják el a lakók, ha egyáltalán engedélyt kapnak a távozásra, így aztán kicsike, mosolyodott el fanyarul Lili, nem sűrűn botlunk majd egymásba a városban. Átölelte Lenkét, aztán sarkon fordult, és felszaladt a lépcsőn.

Egy verőfényes júniusi napon újra megbolydult a bérház. A tanár, aki hallgatta az angol adót, többeknek megsúgta, hogy a szövetségesek partra szálltak, talán napokon belül vége lesz a háborúnak. A hír megosztotta a lakókat, voltak, akik örültek, mások inkább féltek, de mindenki gyors változásra számított. Valamennyien tévedtek, nem békekötés következett, hanem egyre gyakoribb bombázások, a lakók összezsúfolódtak az óvóhelyen, és minden apróságon veszekedtek egymással. Ősszel a házmester közölte, hogy azontúl körzeti testvérnek kell szólítani, egyenruhát és karszalagot viselt, mindenkinek teljhatalommal parancsolt. Novemberben vidáman újságot, hogy a megjelölt házakba telepített embereket gettóba zárják, már megszabták, hol lesz a területe, az ott élő jelöletleneknek ki kell költözniük, cserelakást kapnak, és a vármegyházán, a szállítmányozási hivatalban intézik a kiutalásokat. Azzal hencegett, amikor a bérházat bombatalát érte, és néhány család fedél nélkül maradt, hogy bárkinek szerez megfelelő lakást, aki nem felejt el leróni a háláját. Lenke sosem tudta meg, hogy apja mit ígért és mit adott a házfelügyelőnek, de hamarosan néhány utcával odébb költöztek, pedig az udvari kis lakásban nem tett súlyos kárt a bombázás. A karácsonyt már az új, utcára néző, alkóvos, erkélyes, két szobás új lakásban töltötték, ahol eleinte furcsa érzéssel mozogtak, és némi bűntudattal használták az ott hagyott holmit, de hamarosan a rossz érzés megszokássá változott. Lenke megkapta az alkóvot, ahol csupán egy ágy és egy polc fért el, de a szűkös helyet találékonyan kihasználta. Január közepén az új szomszédoktól hallották, hogy a gettó palánkját lebontották, a város egyik részében viszonylagos nyugalom van, de a folyó túlpartján még harcolnak.

Tavasszal végre az egész város felszabadult, megkezdődött a romok eltakarítása, az emberek most nem töprengtek a jövőről, lekötötte az idejüket a rengeteg tenivaló. A szabó örült, mert érkeztek az első megrendelések, persze, régi ruhákat újíttattak fel, de beindult az üzlet. Lenke ismét szállított, legtöbbit az öreg ügyvédnek, aki úgy fogadta a gondosan kitararított hallban, mintha csak néhány napig nem találkoztak volna. Egy nyári délutánon Lenke jókedvűen sietett be a kapun, minden munkáját letudta, és azt tervezte, hogy hidegtálat készít az egyik kuncafttól kapott élelemből. A lépcsőházban valaki a névtáblákat böngészte, sovány, fiatal nő, s ahogy tett egy félfordulatot, Lenke még mindig nem ismerte fel,

csak pár pillanattal később, a hangjáról, amikor azt mondta, hogy szervusz, de már nem tette hozzá, mint régen, hogy szervusz, kicsike. Álltak egy ideig némán, méregették egymást, Lili törte meg a csendet, nehezen találtak meg titeket, egy szomszéd odaadta végül az új címet. Mi van veletek, kérdezte Lenke. Lili elmondta, hogy a nagyságos asszony meghalt, és ő az egyik rokonuknál húzta meg magát, aztán kissé zavartan folytatta, nagy segítség lenne most a bőrönd, amit rád bízam, mert az a néhány holmim maradt meg csupán, a villát teljesen kifosztották, idegenek lakják, nem is tudom, mi lesz velem a továbbiakban, oda aligha mehetek vissza. Lenke elindult felfelé, Lilivel a nyomában, zavartan keresgélte a kulcsát, ügyetlenkedett, végül beléptek az első szobába. Lili csodálkozva nézett körbe, ez egy olyan kiürített lakás volt, a gazdái beköltöztek a gettóba, ugye, kérdezte kissé furcsa hangszíjjal. Nem tudom, felelte Lenke, nekünk egyszerűen kiutalták. Akkor nem is zavarnék tovább, mosolygott Lili, ha lennél szíves odaadni a bőröndömet, már itt sem vagyok. Lenke lehajtotta a fejét, ne haragudj, de a bőrönd sajnos elveszett, mert nem vittem magammal az óvóhelyre, a műhelybe pedig becsapott a bomba. Lili nem válaszolt, csak mosolygott. Szerencsére, folytatta Lenke, az

emlékkönyved megvan, mert azt külön őriztem, a füzetem között. Gyorsan lekapta a könyvespolcra a bársonytokba zárt noteszt, és Lili kezébe nyomta. Szerencsére ez megvan, az emlékek megvannak, ismételte gépiesen Lili, és hidegen mosolygott akkor is, amikor röviden elköszönt, és elment.

Lenke megkönnyebbült. Túlesett végre a találkozáson, amin olykor eltűnődött, mint előtte álló kínos feladaton. Esténként, az új ágyában, különféle történeteket agyalt ki, de egyik sem volt eléggé hihető, hogyan is keveredett el a vulkánfiber bőrönd, amikor láthatóan minden más értékük megmaradt. Félrehúzta az alkív csinos függönyét, és végigdőlt az ágyán. A polc kitüntetett helyén állt a babaház, felette a tündérelmezes fénykép függött és egy nagyobb méretű fotográfia a villáról, oldalt szép sorban következtek a könyvek, amelyeket Lenke választott magának a szalon falba süllyesztett tékáiról. Az ágy melletti sámlin volt a ridikül, benne az ékszerek, a selyemsál, a puha kesztyű, a többi fénykép, s a legalján az álarcos markolatú papírvágó kés. Minden az enyém, mert én lettem Lili, gondolta Lenke, és boldog volt.

